

Ders : 166**Konu : DUHA SURESİ - 2**

وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَىٰ ۝

5- “Yakında Rabbin sana verecek ve sen râzı olacaksın.”

Allah, seni nice nimetlere ulaştırır. Sen de râzı ve memnun olacaksın. Bütün isteklerin ve dileklerin yerine gelecek. Hiçbir üzüntün, sıkıntın kalmayacak. Mutluluk ve sonsuzluk aleminde hoşnut olacaksın.

Fetihlerle tebliğ ettiğin İslâm; yüceltilecek, hak ve hayır yayılacak, bu konudaki mücâdeleler başarıyla sonuçlanacaktır. Bu, hem Asr-ı Saadet’te, hem de daha sonraki devirlerde meydana gelecektir.¹

Allah, Peygamberine yaptığı ibâdetlerin ve kullukların karşılığını da âhirette ihsan edecektir. Yüce Allah; ona “şefaata etme yetkisi” de vermiştir. O’nun şefaatiyle ümmetinden o kadar günâhkâr bağışlanacak ki, O Peygamber de bu sonuçtan memnun kalacaktır.²

Resûlullah (s.a.v.), şöyle bir duâ etmiştir: “Ya Rabbi! Ümmetimden bir tek kişi cehennemde kaldığı sürece ben râzı olmam, gönlüm rahat etmez.”

Hz. Ali (r.a.), Peygamber (s.a.v.)’in şöyle buyurduğunu nakletmektedir. “Allah, kıyâmet gününde beni şefaata çıkar. Hatta Cenâb-ı Hak bana der ki: “Râzı oldun mu ey Muhammed?” Ben de: “Yarab, râzı oldum diyeceğim.”³

Bu ayetin tefsirinden de anlaşıldığına göre; cennete gitmenin yolu; Allah’a kul, Resûlüne ümmet olmaktan geçiyor.

Duhâ sûresinden itibaren bir sûre okunup diğer süreye geçmeden tekbir getirilir. Çünkü, bu sûre, Cebrâil (a.s.) tarafından Peygamberimiz (s.a.v.)’e okunup bu müjdeler verilince Peygamberimiz (s.a.v.); sevincinden “Allahu Ekber” demiştir. Hafızların bu sûreleri okuduktan sonra tekbir getirmeleri, Resûlullah (s.a.v.)’in sevincini bize nakletmektedir.⁴

Bu âyet, Kur’ânda en çok ümit veren âyettir.

الْمَيْحِدُكَ يَتِيمًا فَآوَىٰ ۝٦

6- “Seni yetim olarak bulup barındırmadı mı?”

Peygamberimiz (s.a.v.), yetim olarak dünyaya geldi. Allah, bu âyette, Resûlüne verdiği nimetleri hatırlatmakta ve onu teselli etmektedir:

¹ Hak Dinî Kur’ân Dili, Elmalı Hamdi Yazır, C. 8, Sh. 502

² Tefsirü'l- Kur’ân, Ebu'l-Leys Semerkandî, C. 6, sh. 439

³ Büyük Kur’ân Tefsiri, Ali Arslan, C.16, Sh. 54

⁴ Şifâ Tefsiri, Mahmut Toptaş, C. 8, Sh. 297-298

“Seni Rabbin terketmedi. Amcan Ebû Tâlib’in himayesinde yetiştin. Onun gönlüne şefkat verdik. Yetişimde payı oldu. Şimdi seni vahiyle destekledik, seni terketmedik.”⁵

Peygamberimiz (s.a.v.), annesi vefat edince dedesi Abdülmuttalib’in yanında kaldı. O da ölünce 25 yaşına kadar Ebû Tâlib’in yanında kaldı. Ama geçen bu süre içinde, Hz. Peygamber (s.a.v)’in üzerinde kesinlikle yetimlik alâmetleri görülmemiştir.

Rivâyet olduğuna göre, Ebû Tâlib, kardeşi Abbas’a:“Sana Muhammed’de gördüğüm şeyleri anlatayım.” deyince Abbas: “Anlat” dedi. Ebû Tâlib şöyle dedi: “Ben onu yanımdan hiç ayırmadım. Öyle ki ben onu, yatağımda yatırıyordum. Allah’a yemin olsun ki, ben onu her yatağıma aldığımda, o son derece yumuşak ve adeta misk deryasına dalmışçasına güzel kokulu idi. Derken, onun bedenine bakmak istedim. Ama hiçbir şey göremedim. Çoğu kez, onun yatağımda olmadığını farkedirdim. Onu aramaya kalktığımda ise, bana: “Amca, ben buradayım” diye seslenirdi. Ben de tekrar yatağa dönerdim. Andolsun ki, ben çoğu kez ondan hayrete düştüğüm sözler dinliyordum. O, yemeğe başladığında:“**Bismillahil-Ehad**“, “Bir olan Allah’ın adıyla“ diye başlıyor, bitirince de “**Elhamdülillah**“ diyordu. Ben buna da hayret ediyordum. Hem sonra ben ondan, ne bir yalan, ne bir kahkaha, ne bir cahiliye adetinın meydana geldiğini görmedim.”⁶

وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَىٰ

7- “Seni kaybolmuş bulup yol göstermedi mi?”

Sen önceleri, Kur’ân’dan ve hikmetten bilmiyordun, Hanif’din. Puta tapmadın. Ancak gerçekler de sana vahiyle ulaştırılmadı. Gerçeği biz sana bildirdik. Sapıkların içinden kurtardık.

Hem sen; darmadağınık düşünceleri olan, sapık inançlara sahip olan, hareket ve davranışları sakat bir cahiliye ortamında yetiştin. Ama senin ruhun o hayata bağlanmadı.

Peygamberimiz (s.a.v.) fitraten putları sevmiyor, onlardan nefret ediyordu. Her türlü kötülükten uzak, hiç bir haram işlememiş, zina etmemiş, içki içmemişti. Allah da onu korumuştı. Böyle bir ortamda Resûlullah (s.a.v.) bir çıkış yolu arıyor, zaman zaman bir ay toplumdan uzaklaşıyor ve tefekküre dalıyordu. Mekke müşriklerinin bu kötülüklerini önlemenin yollarını arıyordu. İşte Resûlullah (s.a.v.) böyle bir arayış içindeyken, çıkış yolu ararken, Allah O’na İslâm hidayetini verdi, doğruya götürdü, yanlıştan korudu.⁷

Böylece sen şaşırılmış bir vaziyetteyken Rabbin lutfetti, seni peygamberlikle nimetlendirdi. Sana takip etmen gereken hidâyet ve saadet yolunu gösterdi.

Âyette geçen; “Dallen“ kelimesi gafil olmak, habersiz olmak demektir. Yani peygamberlik görevinden, habersiz olmak anlamındadır.⁸

وَوَجَدَكَ عَائِلًا فَأَغْنَىٰ

8- “Seni fakir bulup zengin etmedi mi?”

⁵ a.g.e. Ebu'l-Leys Semerkandî, C. 6, Sh. 439

⁶ Mefâtihu'l-Gayb, Fahrüddin er-Râzî, C. 23, Sh. 214

⁷ a.g.e. Mahmut Toptaş, C. 8, Sh. 298

⁸ a.g.e. Ali Arslan, C. 16, Sh. 55-56

Âyetteki “âilen“ kelimesi fakirlik içinde olmak, ihtiyaç sahibi yoksul, yoksulu çok olan anlamlarına gelir. Bu âyet iki şekilde açıklanmıştır:

- “Sen servetsiz bir yoksulken, seni seçip zengin tutmadı mı?” demektir. Resûlullah (s.a.v.)’e, babasından bir dişi deveyle bir cariyeyle başka miras kalmamıştı. Allah, O’nu önce Şam’a yaptığı ticâret seferinden meydana gelen kârla, Hz. Hatice ile evlendikten sonra da, onun bütün malını bağışlamasıyla zenginleşmişti. Bu da Allah’ın bir lütfu ve bağışdır.
- “Sen yoksulu olan bir kimseydin. Bakmak zorunda olduğun yakınların, muhtaç ashâbın vardı. Senin ilim ve irşadından faydalanmak istiyorlardı. Allah, seninle onları zenginleştirdi, hak yoluna erdirdi“ demek olur. Ancak birinci görüş âyetin anlamına daha uygundur.⁹

فَاَمَّا الْيَتِيْمَ فَلَا تُقْسِرْ ۙ وَاَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ ۙ

9- “Öyle ise sakın yetime zulmetme“

10- “Dilenciye de azarlama“

Yani yetime yüzünü ekşitme, onu kovma. Yetime, Allah’ın sana muamele ettiği gibi muamele et“ demektir. Resûlullah (s.a.v.)’in:

“Allah’tan başka kimsesi olmayanlar hakkında sakının, Allah’tan!“ hadisi de bu anlamdadır.¹⁰

Cahiliye döneminde yetimlerin, yoksulların hakları gözetilmez, her türlü kötülüğe maruz kalırlardı. Malları ellerinden alınır, işkence ve zulüm altında ineltilirlerdi.

Bu âyetler, yetime nâzik davranmayı, ona ikramda ve iyilikte bulunmayı emretmekte, dilenciye de kaba davranmayı yasaklamaktadır. Ebû Hureyre (r.a.) şöyle rivayet eder: “Bir kişi Resûlullah (s.a.v.)’e gelerek kalbinin katılığından şikayette bulundu. Hz. Peygamber (s.a.v.) ona şunu dedi: “Eğer kalbinin yumuşamasını istiyorsan yetimin başını okşa, fakiri de yedir.“¹¹

Yani, “Ya Muhammed! Yetimin halini çok iyi anla diye biz seni yetim bıraktık. Fakirliğin ne olduğunu bizzat yaşayarak gördün. Öyleyse yetimi azarlama. Fakiri de kovma. Yetimin malına kimse zulüm yoluyla el atmasın. Ümmetine de bu önemli hususu haber ver. Onlara iyi davranın. Dilencileri de kovmayın“ uyarısı yapılmaktadır.

Âyetteki “sâil“ kelimesi, isteyen demektir. İsteyenden maksat ise, maddi olarak birşeyler isteyen, para, giyecek, yiyecek ve ilim isteyendir. Bunları boş çevirmemek gerekir.

وَاَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ ۙ

11- “Fakat Rabbinin nimetini daima anlat!“

Âyette geçen “nimet“ kelimesi, genel anlamda kullanılmıştır. Bundan kasıt sûrenin nüzûlüne kadar, Allah’ın ihsanı sonucu Peygambere verildiği belirtilmektedir. Resûlullah (s.a.v.)’in de bunu bilmesi, anlatması ve buna şükretmesi istenmektedir. Yine âyetteki “fehaddis“, başkalarına bildirmek emridir. Bildirmek, vermek ve söylemekle olur. Yani:

- Allah’ın verdiği mal nimetini dağıtmak,
- Allah’ın verdiği ilim nimetini anlatmaktır.

⁹ a.g.e. Elmalı M. Hamdi Yazır, C. 8, Sh. 509-510

¹⁰ a.g.e. Fahrüddin er-Râzî, C. 23, Sh. 222-223

¹¹ a.g.e. Ali Arslan, C. 16, sh.60

Buradaki nimet, aynı zamanda Kur'ân için de kullanılmıştır. En büyük nimet, Kur'ân olduğuna göre, insanlara; O'nu anlatmak, konuşurken Kur'ân'ı ve O'nu açıklayan sünneti ölçü almak, bu nimetten insanları faydalandırmak bizim de görevimizdir.¹²

Alınacak Dersler:

1. Dünya fânî, âhiret ise bâkîdir. Bâkî olan hayat, geçici bir hayata feda edilmemelidir.
2. Fânî olan hayatta sıkıntılarımızın, ızdıraplarımızın (sabredersek) karşılığı âhirette kat kat verilecektir.
3. Biz Allah'ın nizâmı olan İslâm'a sarılıp, ona tabi olursak; Allah, bize de hak ve hayır yollarını açacak, zafer nasip edecektir.
4. Yetime şefkatle muâmele etmeli, ihtiyaç sahiplerini azarlamamalıyız. Biz onlara merhamet edersek, Allah'da bize merhamet eder.
5. Bize mü'min olmayı nasip eden, hak ve hidâyet yolunu gösteren Allah'tır. Bu, en büyük nimettir.
6. Bizi yediren-içiren, sayısız rızık nimeti ile nimetlendiren Allah'a, hakkıyla kul olmak görevimizdir. Bunları anlatmak, insanlara duyurmakla mükellefiz.

Bu hafta;

1. Rabbimiz'in bize verdiği nimetleri tefekkür edelim.
2. Bu nimetlere karşı hakkıyla şükredip-etmediğimizi gözden geçirelim.
3. Teşkilatımız'ın "Yetim Projesi"nde destek olalım. Bir yetime bakmayı taahhüt edelim-ettirelim.

¹² a.g.e. Mahmut Toptaş, C. 8, Sh. 3